บทที่ 3 สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และสิ่งแวดล้อมเมือง

3.1 สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า เป็นแหล่งเศรษฐกิจเกี่ยวกับการผลิตและบริการต่างๆ เป็นแหล่งความรู้ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นสถานที่นันทนาการ เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องบำรุงรักษาไว้ ทั้งนี้เพราะ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ จะเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่นันทนาการทางวัฒนธรรม เช่นเดียวกันกับสถานที่นันทนาการทางธรรมชาติ เช่น ทะเลสาบ ชายหาด ถ้ำ น้ำตกและอื่นๆ เมื่อมีผู้เข้าไปใช้บริการมากๆ ทำให้เสื่อมโทรมและสกปรกได้ถ้าหากไม่มีการบำรุงรักษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

ในรอบปีที่ผ่านมาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในพื้นที่ ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก ได้รับความเสียหายและเสื่อมโทรม โดยมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนทางธรรมชาติและผลจากการขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติของประชาชน เช่น

- ทะเลน้อย จ.พัทลุง ซึ่งเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ อยู่ส่วนบนสุดของทะเลสาบสงขลา รับน้ำจากภูเขาและแม่น้ำต่างๆ เป็นอุทยานนกน้ำที่ใหญ่ที่สุด มีเนื้อที่ประมาณ 17,500 ไร่ เป็นระบบนิเวศ แต่ในฤดูฝนจะเกิดการชะล้างของผืนดินทำให้ทะเลน้อยตื้นเขินและมีการสะสมของสารเคมีไหลลงสู่แหล่งน้ำ

- หาดม่วงงาม จ.สงขลา เป็นชายหาดขาวละเอียด มีความยาวของหาด ประมาณ 3 กิโลเมตร มีแนวสนและมะพร้าวตลอดแนวชายหาด แต่เนื่องจาก ขาดการดูแล รักษาความสะอาด บริเวณชายหาด ทำให้มีซากไม้และเศษซากพืช ส่งผลต่อทัศนียภาพของชายหาด

- หาดแซแซ จ.ปัตตานี เป็นชายหาดทรายละเอียดผสมกับหินแกรนิตขนาดใหญ่และเล็กผิวเรียบ ตั้งอยู่เป็นกลุ่มริมชายหาดทำให้เป็นจุดเด่น แต่มีคลื่นลมแรงในระหว่างเดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์

- น้ำตกธารโต จ. ยะลา และน้ำตกบาโจ จ. นราธิวาส เป็นที่นิยมท่องเที่ยวของ ประชาชนในพื้นที่ แต่นักท่องเที่ยวยังขาดสำนึกรับผิดชอบต่อธรรมชาติเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้แหล่งธรรมชาติเหล่านี้เสื่อมโทรม โดยปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาเรื่องขยะ ที่ประชาชนทิ้งไม่ถูกที่ ซึ่งทำลายทัศนียภาพของแหล่งธรรมชาติเป็นอย่างยิ่ง

ตารางที่ 3-1 แหล่งธรรมชาติในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก

ลำดับที่	แหล่งธรรมชาติ	จังหวัด
1	เขาอกทะลุ	พัทลุง
2	น้ำตกบ้านโตน	พัทลุง
3	น้ำตกหม่อมจุ้ย	พัทลุง
4	ทะเลน้อย	พัทลุง
5	เกาะหนู - เกาะแมว	สงขลา
6	เขาตังกวน – เขาน้อย	สงขลา
7	น้ำตกโตนงาช้าง	สงขลา
8	น้ำตกบริพัตร	สงขลา
9	ทะเลสาบสงขลา	สงขลา
10	อุทยานนกน้ำคูขุด	สงขลา
11	หาดปากบางสะกอม	สงขลา
12	หาดสมิหลา	สงขลา
13	หาดเก้าเส้ง	สงขลา
14	หาดม่วงงาม	สงขลา
15	แหลมสนอ่อน	สงขลา
16	น้ำตกทรายขาว	ปัตตานี
17	หาดรัชดาภิเษก (หาดสายสมอ)	ปัตตานี
18	หาดแฆแฆ	ปัตตานี
19	หาดชลาลัย	ปัตตานี
20	หาดตะโละกาโปร์	ปัตตานี
21	แหลมตาชี (แหลมโพธิ์)	ปัตตานี
22	ถ้ำคูหาภิมุข	ยะลา
23	ถ้ำกระแชง	ยะลา
24	น้ำตกสุขทาลัย (น้ำตกกือลอง)	ยะลา
25	น้ำตกธารโต	ยะลา
26	น้ำตกละอองรุ้ง	ยะลา
27	ถ้ำโต๊ะโม๊ะ	นราธิวาส
28	น้ำตกฉัตรวารินทร์	นราธิวาส
29	น้ำตกบาโจ (น้ำตกปาโจ)	นราธิวาส
30	น้ำตกชีโป	นราธิวาส
31	หาดนราทัศน์	นราธิวาส

(กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม, 2552)

ทะเลน้อย จ.พัทลุง

หาดม่วงงาม จ.สงขลา

หาดแฆแฆ จ.ปัตตานี

น้ำตกธารโต จ.ยะลา

น้ำตกบาโจ (ปาโจ) จ.นราธิวาส

เมื่อพายุพัดผ่านแหลมสนอ่อน

แหลมสนอ่อน อยู่บริเวณแหลมสมิหลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ร่มรื่นไปด้วยทิวสนทะเล บริเวณปลายแหลมเป็นที่ประดิษฐานอนุสาวรีย์กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เพื่อให้ชาวเรือได้สักการะบูชาก่อนออกไปประกอบอาชีพในทะเล นอกจากนี้ บริเวณแหลมสนอ่อนยังมีประติมากรรมพญานาคพ่นน้ำ ซึ่งนักท่องเที่ยวนิยมมาถ่ายรูปเป็นที่ระลึก จากแหลมสนอ่อนสามารถชมทัศนียภาพอันสวยงามของทะเลสาบสงขลา และมองเห็นเ กาะหนูได้ใกล้และชัดที่สุด บริเวณโดยรอบมีที่นั่งพักผ่อนยามเย็นสำหรับประชาชน

แต่เมื่อเกิดวาตภัยขึ้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 พายุดีเปรสชั่นได้ผัดผ่านพื้นที่หวัดสงขลา ทำให้มีฝนตกหนักและลมกรรโชกแรงเป็นเหตุให้ต้นสนบริเวณแหลมสนอ่อนหักโค่นลงเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ทัศนียภาพบริเวณแหลมสนอ่อนเปลี่ยนแปลง

3.2 สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

แหล่งศิลปกรรม ได้แก่ โบราณสถาน สถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี การพัฒนาเมืองในปัจจุบันส่วนใหญ่มิได้คำนึงถึงความสำคัญของโบราณสถานหรือความเป็นม าของเมืองเก่า ทำให้มีการบุกรุก รื้อถอนองค์ประกอบที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่า บ่งบอกถึงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การปก ครอง ในแต่ละยุคสมัยได้อย่างดียิ่ง ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอันจะพึงมีต่อไปในอนาคต และเพื่อให้การพัฒนาเมืองและการอนุรักษ์เป็นไปอย่างสอดคล้อง คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2541 เห็นชอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2541 และคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า เห็นชอบให้เมืองเก่าสงขลา เป็นเมืองเก่ากลุ่มที่ 1 และเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2553 คณะรัฐมนตรี เห็นชอบแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ตามที่คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าเสนอ โดยกำหนดประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ.2546 ใน 7 เมือง เพื่อไม่ให้มีการทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกของอนุชนรุ่นหลัง เมืองเก่าในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออกที่ได้รับการประกาศเป็นเมืองเก่าเพื่อการอนุรักษ์ คือ เมืองเก่าสงขลา

เมืองเก่าสงขลา

เมื่ออดีตราว 200 ปีก่อน ตัวเมืองสงขลาตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของทะเลสาบเรียกว่า "เมืองสงขลาฝั่งแหลมสน" จนกระทั่ง พ.ศ. 2385 จึงขยายมาทางฝั่งทิศตะวันออกบริเวณตำบลบ่อยาง เรียกกันว่า "เมืองสงขลาฝั่งบ่อยาง " ซึ่งเคยเป็นทั้งเมืองท่าศูนย์กลางการค้า และการ เดินเรือที่สำคัญของภูมิภาคนี้ในอดีต ย่านเมืองเก่าสงขลาตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง โดยเริ่มแรกมี ถนนสองสายคือ ถนนนครนอก เป็นถนนเส้นนอกติดกับทะเลสาบ และถนนนครใน เป็นถนนเส้นในเมือง ต่อมามีการตัดถนนสายที่สามเรียกว่าถนนเก้าห้องหรือย่านเก้าห้อง เพื่องานสมโภชเสาหลักเมือง ต่อมาเรียกกันว่า ถนนนางงามปัจจุบันถนน นครนอก ถนนนครใน และถนนนางงามยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมเอาไว้ มีห้องแถวไม้แบบจีน ตึกคลาสสิคสไตล์ชิโนโปรตุกีส ศาลเจ้าพ่อกวนอู โรงแรมนางงาม ซึ่งเป็นโรงแรมไม้เก่าแก่ประดับลายฉลุไม้วิจิตรบรรจง

ประตูเมืองเก่าสงขลาบริเวณถนนนครนอกและศาลเจ้าพ่อกวนอูบริเวณถนนนางงาม

โรงแรมนางงาม โรงแรมเก่าแก่ตั้งอยู่บริเวณถนนนางงาม

กำแพงเมืองสงขลา เริ่มก่อสร้างเมื่อปี 2379 ในสมัยพระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) และก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี 2385 โดยก่อด้วยหินสอปูน มีเชิงเทินใบเสมาเป็นรูปป้อม มีป้อม 8 ป้อม แต่ละป้อมมีปืนใหญ่กระสุน 4 นิ้ว ป้อมละ 3-4 กระบอก ประตูเมืองเป็นซุ้มใหญ่ 10 ประตู กับมีประตูเล็กอีก 10 ประตูโดยรอบ หลังเกิดพายุดีเปรสชั่นในจังหวัดสงขลาเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2553 ทำให้กำแพงซึ่งสร้างด้วยหินสอปูนถูกน้ำกัดเซาะจนทำให้ตัวกำแพงบางส่วนที่กำลังเริ่มเสื่อมสภาพพังลงมา และจากการตรวจสอบยังพบว่าบริเวณตัวกำแพงความยาว กว่า 148 เมตร ยังมีรอยปริอีกหลายจุดเสี่ยงต่อการพังเสียหาย หากฝนยังตกหนักต่อเนื่องต่อไปอีก

ในเบื้องต้น กรมศิลปากรจัดสรรงบประมาณฉุกเฉิน 1 ล้านบาทในการดำเนินการจัดทำโครงเหล็กค้ำยันกำแพงเมืองเก่าสงขลา เพื่อป้องกันจุดที่เสี่ยงต่อการพังทลาย ส่วนการบูรณะกำแพงต้องซ่อมแซมทั้ง 148 เมตร โดยนำเหล็กแป๊บขนาด 1.5 นิ้ว ยาว 6 เมตร จำนวน 2,000 เส้น พร้อมเหล็กยึดแบบมือเสือเพื่อค้ำยันกำแพงเมืองสงขลาทั้งด้านหน้าและด้านใน ความยาวรวม 300 เมตร นอกจากนี้ยังได้สำรวจร่องรอยปริร้าวที่เกิดขึ้นกับบริเวณกำแพงส่วนอื่นเพื่อหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายเพิ่มขึ้น จากนั้นจะทำการสำรวจสภาพของกำแพงหินโบราณทั้งหมดอย่างละเอียด เนื่องจากอายุที่ยาวนานประกอบกับปริมาณฝนที่ตกหนักจนเกิดการซับน้ำของแกนชั้นในของกำแพง ส่งผลให้ต้องบูรณะซ่อมแซมทั้งระบบ

ความเสียหายของโบราณสถานในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก หลังเหตุการณ์วาตภัยและอุทกภัย เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2554 โบราณสถานต่างๆ ในพื้นที่ส่วนใหญ่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ดังกล่าวเกือบทุกพื้นที่ โดยส่วนใหญ่ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมขัง โดนต้นไม้ล้มทับ และกระเบื้องหลังคาปลิว เช่น

ป้อมเมืองสงขลาเก่า สุสานมาหุ่ม (พระยาแขก) ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ถูกต้นไม้ล้มทับ ➲

➲ **วัดจะทิ้งพระ** ตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เจดีย์องค์ประธาน มีน้ำท่วมขัง ภายในวิหารมีร่องรอยน้ำฝนซึมเข้าทางผนังและมีรอยแตกร้าว กุฏิไม้ทรงไทย 2 ชั้น ถูกต้นไม้ล้มทับ ได้รับความเสียหาย

วัดดีหลวง ตำบลดีหลวง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา อุโบสถ กระเบื้องปลิวเสียหายและหลังคามีรอยร้าว โครงสร้างของศาลาไม้ ได้รับความเสียหาย ➲

➲ **วัดราษฎร์ประดิษฐาน** (วัดพะโค๊ะ) ตำบลชุมพล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ศาลาตัดสินความ ถูกต้นไม้ล้มทับทำให้เสาปูนแตกหัก กระเบื้องมุงหลังคาเสียหาย

พระอุโบสถวัดบางทิง ตำบลบางเหรียง อำเภอ ควนเนียง จังหวัดสงขลา และวิหารเจ้าพ่อเขาตก วัดชะแล้ ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ต้นไม้ล้มทับกระเบื้องหลังคาและโครงสร้างเสียหาย ➲

➲ **พระอุโบสถวัดสุวรรณคีรี** ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร หลังคาพระอุโบสถ และหลังคาศาลาด้านหน้าเสียหาย

วัดภูผาเบิก ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา หลังคาศาลาหน้าวัดได้รับความเสียหาย➲

➲ **โบราณสถานมืองยะรัง** จังหวัดปัตตานี ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมขังรอบโบราณสถาน

3.3 สิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน

การพัฒนาและการขยายตัวของเมือง อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรโดยขาดการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม นำมาซึ่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเมืองและชุมชน และเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนในด้านต่างๆ ตามมา เช่น การขาดแคลนที่อยู่อาศัย ปัญหาชุมชนแออัด การขาดความมั่นคงและสิทธิในที่อยู่อาศัย การขาดแคลนพื้นที่สีเขียวสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

สำหรับการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก มีแนวโน้มประชากรเพิ่มมากขึ้น โดยในปี 2549 จำนวนประชากรใน 5 จังหวัด มีจำนวน 7,294,984 คน แต่ในปี 2553 มีประชากรจำนวน 7,492,716 คน

จากการสำรวจข้อมูลชุมชนแออัด ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เมื่อปี 2551 พบว่าพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออกมีชุมชนที่เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น 33,445 ครัวเรือน 319 ชุมชน ใน 46 เมือง ทั้งนี้พบว่าจังหวัดที่มีผู้เดือดร้อนสูงสุดคือจังหวัดสงขลา รองลงมาคือจังหวัดนราธิวาส และจังหวัดยะลา ตามลำดับ ดังตารางที่ 3-2

ตารางที่ 3-2 ข้อมูลชุมชนที่เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก

จังหวัด	เมือง	ชุมชน	ผู้มีรายได้น้อย		ผู้เดือดร้อน	
			ครัวเรือน	หลังคาเรือน	ครัวเรือน	หลังคาเรือน
สงขลา	16	73	37,541	36,466	14,575	13,720
พัทลุง	7	32	2,203	2,103	2,161	2,274
ปัตตานี	6	49	22,243	17,873	4,041	3,116
ยะลา	3	56	19,454	13,722	6,170	4,837
นราธิวาส	14	109	18,578	17,346	6,498	6,310
รวม	**46**	**319**	**100,019**	**87,510**	**33,445**	**30,257**

ที่มา : สำนักงานโครงการบ้านมั่นคง, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน). สิงหาคม 2551

สำหรับประเภทความเดือดร้อนของชุมชน พบว่าชุมชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออกเป็นประเภท ชุมชนบุกรุก /กลุ่มบุกรุก รองลงมา คือบ้านเช่า เช่าที่ปลูกบ้านเอง และห้องเช่า ตามลำดับ ดังตารางที่ 3-3

ตารางที่ 3-3 ประเภทความเดือนร้อนของชุมชนแออัดในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก

จังหวัด	ประเภทความเดือดร้อน(หลังคาเรือน)				
	ชุมชนบุกรุก	กลุ่มบุกรุก	เช่าที่ปลูกบ้านเอง	บ้านเช่า	ห้องเช่า
สงขลา	10,693	1,165	1,480	302	80
พัทลุง	203	715	1,244	15	0
ปัตตานี	60	241	32	2,478	305
ยะลา	150	175	1,016	3,449	47
นราธิวาส	901	414	1,608	3,005	382
รวม	**12,007**	**2,710**	**5,380**	**9,249**	**814**

ที่มา : สำนักงานโครงการบ้านมั่นคง, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน).สิงหาคม 2551

จากปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนด้านที่อยู่อาศัย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้รับมอบหมายให้ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินโดยชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก โดยจัดทำโครงการบ้านมั่นคง เพื่อต้องการสร้างความมั่นคงในการครอบครองที่ดินสำหรับการอยู่อาศัย และสร้างการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัย การพัฒนาองค์ก ร และชุมชนด้านอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สวัสดิการ ให้เชื่อมโยงกันในชุมชนแออัดเดิม โดยมีรูปแบบการพัฒนาตามลักษณะปัญหา ความต้องการ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความยินยอมพร้อมใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งชุมชน เจ้าของที่ดิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับการดำเนินการการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของคนจนตามโครงการบ้านมั่นคงในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก ได้นำร่องในชุมชนโกลกวิลเล จ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 310 หน่วย ชุมชนเก้าเส้ง จังหวัดสงขลา จำนวน 450 หน่วย

3.4 การจัดการพื้นที่สีเขียว

พื้นที่สีเขียวหมายถึงพื้นที่ประเภทต่างๆ ได้แก่ พื้นที่ธรรมชาติ พื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม พื้นที่สีเขียวริมเส้นทางสัญจร พื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน รวมถึงพื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ เช่น สวนสาธารณะ สนามกีฬากลางแจ้ง สนามเด็กเล่น สวนสัตว์ โดยมีกำหนดขนาดของพื้นที่สีเขียวอย่างน้อยร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมดของเทศบาล

จากการสำรวจพื้นที่สวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครและเทศบาลเมืองในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก จำนวน 6 แห่ง พบว่าเทศบาลทั้ง 6 แห่ง มีสัดส่วนพื้นที่สีเขียวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.18-7.89 ของพื้นที่ทั้งหมดของเทศบ าล เทศบาลทุกแห่งมีสัดส่วนพื้นที่สีเขียวต่อพื้นที่เทศบาลทั้งหมดต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด[2] โดยเทศบาลนครหาดใหญ่ มีสัดส่วนพื้นที่สีเขียวมากที่สุด และเทศบาลเมืองพัทลุงมีสัดส่วนพื้นที่สีเขียวต่อพื้นที่ทั้งหมดของเทศบาลน้อยที่สุด ดังตารางที่ 3-4 ดังนั้นควรมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ร่วมกันพัฒนาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้ชุมชนให้มากขึ้น เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในชุมชน

ตารางที่ 3-4 พื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก

จังหวัด	อปท.	พื้นที่เทศบาล (ไร่)	พื้นที่สวนสาธารณะ (ไร่)	สัดส่วนพื้นที่สีเขียว/ พื้นที่เทศบาล (ร้อยละ)
สงขลา	เทศบาลนครสงขลา	6,075	448	7.37
	เทศบาลนครหาดใหญ่	13,125	1,036.25	7.89
พัทลุง	เทศบาลเมืองพัทลุง	8,338.75	15	0.18
ปัตตานี	เทศบาลเมืองปัตตานี	2,987.5	155	5.19
ยะลา	เทศบาลนครยะลา	11,875	490.96	4.13
นราธิวาส	เทศบาลเมืองนราธิวาส	4,687.5	353	7.53

[2] เทศบาลเมืองควรมีพื้นที่สีเขียวยั่งยืนอย่างน้อยร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมดของชุมชน และพื้นที่สีเขียวบริการอย่างน้อยร้อยละ 3 ของพื้นที่ทั้งหมดของชุมชน

เทศบาลนครควรมีพื้นที่สีเขียวยั่งยืนอย่างน้อย 12 ตารางเมตรต่อคน หรือ 7.5 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน และพื้นที่สีเขียวบริการอย่างน้อย 4 ตารางเมตรต่อคน หรือ 2.5 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน

“ยะลา” เมืองสีเขียว

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของเมืองและชุมชนเมืองในประเทศไทยที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศเมือง ทั้งในพื้นที่ชุมชนเมือง พื้นที่ชายขอบเมืองและพื้นที่ชนบทที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการขยายตัวของเมือง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่สีเขียวไปสู่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองทางด้านต่างๆ ความท้าทายต่อการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายแ ละสูงขึ้นนี้จำเป็นต้องตั้งรับโดยกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกในลักษณะบูรณการในเชิงนิเวศ โดยพิจารณาระบบนิเวศซึ่งมีความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผล อันจะนำไปสู่การจัดการปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เมืองสามารถพัฒนาและก้าวต่อไปภายใต้สภาวะของความท้าทายต่างๆ โดยไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในด้านพื้นที่สีเขียว ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน

เทศบาลนครยะลาเป็นตัวอย่างของชุมชนเมืองที่มีการจัดการพื้นที่สีเขียวได้อย่างดีเยี่ยม โดยเทศบาลนครยะลามีพื้นที่ของสวนสาธารณะทั้งหมดถึง 9 แห่ง เนื้อที่ 490.96 ไร่ หรือประมาณ 784,760 ตารางเมตร ซึ่งได้แก่ สวนขวัญเมือง สวนศรีเมือง สวนมิ่งเมือง สวนเลียบรถไฟ สวนบ้านร่มท่าน้ำแดง ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ศูนย์เยาวชน สนามโรงพิธีช้างเผือก สนามกีฬาจารู ซึ่งจัดเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกายกลางเมืองที่สมบูรณ์แบบ โดยนอกจากนี้ภายในสนามโรงพิธีช้างเผือกมีสวนน้ำเทศบาลนครยะลาเป็นสระว่ายน้ำสำหรับเด็กเล็ก และมีมุมห้องสมุดให้ผู้ปกครองสามารถนั่งอ่านหนังสือขณะที่รอเด็กๆ ว่ายน้ำได้

บรรณานุกรม

กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม. 2552. **สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ** (ออนไลน์). เข้าถึงจาก : http://www.onep.go.th/ncecd/index.php?name=onep_1&file=readnews&id=1

กลุ่มภาคีคนรักเมืองสงขลา. 2554. **แหล่งศิลปกรรมเมืองเก่าสงขลา**. สงขลา.

เทศบาลยะลา. 2552. **พื้นที่สีเขียว** (ออนไลน์). เข้าถึงจาก : http://www.yalacity.go.th

สำนักงานโครงการบ้านมั่นคง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน). 2551. **ข้อมูลชุมชนแออัดในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง**. เข้าถึงจาก : http://www.codi.or.th/baanmankong

สำนักงานโครงการบ้านมั่นคง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน). 2551. **ข้อมูลชุมชนแออัด 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้**. เข้าถึงจาก : http://www.codi.or.th/baanmankong